

Asia: VN/33963/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen

Henkilöstöala HELA kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta. Henkilöstöala HELA edustaa yksityistä työnvälitystä eli henkilöstöalan yrityksiä ja yksityisiä työllisyys- ja valmennuspalveluiden tuottajia. Henkilöstöalan yritykset tarjoavat henkilöstövuokraus-, rekrytointi- ja muita henkilöstöpalveluita. HELAn jäsenyritysten määrä on reilu 400.

Pidämme tärkeänä, että kotoutumisjärjestelmää uudistetaan entistä työelämälähtoisemmäksi ja kotoutumiseen kannustavammaksi. On keskeistä, että koulutukset tukevat nykyistä tehokkaammin nopeaa siirtymistä työmarkkinoille. Hallituksen linjaus maahanmuuttajien vastuun ja velvollisuuksien vahvistamisesta kotoutumisestaan ja työllistymisestään on kannatettava.

Kielitaidon vahvistaminen on työllistymisen keskeinen edellytys, ja se parantaa yritysten mahdollisuuksia hyödyntää kotoutujien osaamista. Kielen lisäksi tarvitsemme perehdytystä suomalaiseseen kulttuuriin ja yhteiskuntaan, jotta työelämään kiinnittyminen olisi mahdollisimman sujuvaa.

Kannatamme esitystä, jonka mukaan vapaan sivistystyön oppilaitoksille myönnettävä valtionosuusrahoitus kotoutumis- ja lukutaitokoulutuksiin lakkautetaan ja palvelut hankitaan kilpailutuksen kautta. Kilpailullinen hankintamalli parantaa kustannustehokkuutta ja tukee asiakaslähtöistä, monipuolista ja tarvelähtöistä koulutustarjontaa. Monilla palvelun-tuottajilla on valmiudet järjestää erilaisia koulutuksia, joissa hyödynnetään aiempaa ko-kemusta ja osaamista opiskelijoiden yksilöllisten tarpeiden huomioimiseksi. Samalla on tärkeää painottaa laadun ja vaikuttavuuden merkitystä hinnan ohella.

Kotoutumiskoulutuksen rahoituksen kokoaminen yhteen kanavaan on perusteltua, sillä se lisää kustannustehokkuutta ja mahdollistaa osittain tulosperusteisen ohjauksen.

Kotoutumisen edistämisen rahoituksen säästöt

Pidämme perusteltuna, että kotoutumisen rahoituskanavia yksinkertaistetaan. Vaikka valtiontalouden tilanne on heikko, emme kuitenkaan pidä kotoutumisen rahoituksen leikkaamista tarkoituksenmukaisena. Rahoituksen supistaminen heikentää työllistymistuloksia ja lisää kotoutumisen epäonnistumisen riskiä. Tämä voi pitkällä aikavälillä johtaa merkittäviin yhteiskunnallisiin lisäkustannuksiin, esimerkiksi syrjäytymisen, köyhyyden ja rikollisuuden lisääntymisen kautta. Lyhyen aikavälin säästöt voivat siten johtaa merkittäviin menolisäyksiin tulevana vuosina.

Tavoitteellisiin ja työelämälähtöisiin kotoutumispalveluihin panostaminen puolestaan vahvistaa yritysten mahdollisuuksia löytää osaavaa työvoimaa ja tukee Suomen talouskasvua. Siksi kotoutumisen rahoitukseen kohdistuvia säästötoimia tulisi harkita erittäin huolellisesti ja arvioida niiden vaikutuksia pitkällä aikavälillä.

Kotoutumisen tavoitteet ja velvoittavuuden lisääminen

HELA pitää kotoutumisen tavoitteiden selkeyttämistä sekä työllistymisen aseman vahvistamista lain keskeisenä elementtinä ja siten perusteltuna. Kannatamme myös sitä, että maahanmuuttajien omaa vastuuta ja velvollisuuksia kotoutumisesta ja työllistymisestä lisätään. Yksilön vastuun ja velvollisuuksien korostaminen vahvistaa kotoutumisprosessin tavoitteellisuutta ja on linjassa ulkomaalaislakiin tällä hallituskaudella tehtyjen muutosten kanssa.

Kotoutumisjärjestelmää tulee jatkossa kehittää johdonmukaisesti työelämälähtöisemmäksi ja kotoutumiseen kannustavammaksi.

Alkuvaiheen palveluprosessin muutokset

Kannatamme alkuvaiheen palveluprosessin selkeyttämistä ja sujuvoittamista, sillä alkuvaiheen palvelut ovat ratkaisevia myöhempää työllistymistä ja osallisuutta ajatellen. Pidämme erityisen myönteisenä, että kotouttamispalvelut hankitaan jatkossa kilpailuttamalla suoran valtionosuuden sijaan.

On kuitenkin tärkeää varmistaa kilpailuneutraliteetin toteutuminen: silloin, kun julkisomisteiset organisaatiot osallistuvat kilpailutuksiin, kilpailun tulee olla läpinäkyvää ja palveluntuottajille yhdenvertaista. Tulosperusteisia hankintoja on syytä kehittää yhdessä palveluntuottajien kanssa siten, että sopimusehdot ovat kaikille osapuolille reiluja ja taloudellisesti kannattavia.

Muut huomiot

Suomi tarvitsee kansainvälisiä osaajia turvatakseen yritysten kasvun ja hyvinvointiyhteis-kunnan kestävyys. Kotoutuminen on olennainen osa kansainvälistä rekrytointia ja maahanmuuttopolitiikkaa. Jos epäonnistumme kotouttamisessa tai emme panosta siihen riittävästi, seuraukset voivat olla sekä yksilö- että yhteiskuntatasolla erittäin vakavia.

Tuliara Merru
Henkilöstöala HELA ry